

מנהג הנחת פתיתי חמץ קודם בדיקת חמץ

אהרן ישעיה שכטר

א. שבולי הלקט (סימן רו), מצאתי בתשובות [הגאונים], כשמברך על הביעור אינו חושש אם אינו מוצא חמץ, שמ"מ נחשב כביעור מה שמחזור אחריו לבערו, וחייב לברך. אבל אחי רבי בנימין כתב, שאינו סובר כן, שכיון שהברכה על הבדיקה, ועיקר בדיקה היא הביעור, על מה יברך, והלא אינו מבער וכו'.

ב. גמ' פסחים (י:) וחכמים אומרים לא בדק אור ארבעה עשר, יבדוק בארבעה עשר, לא בדק בארבעה עשר - יבדוק בתוך המועד, לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד.

ג. רמ"א (תלב:ב), ונוהגים להניח פתיתי חמץ במקום שימצאם הבדוק כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה. ומיהו אם לא נתן לא עיכב, שדעת כל אדם בשעת הברכה לבער אם נמצא.

ד. גמ' פסחים (ז:), לאור הנר וכו'. מנא הני מילי? אמר רב חסדא, למדנו מציאה ממציאה, ומציאה מחיפוש, וחיפוש מחיפוש, וחיפוש מנרות, ונרות מנר. מציאה ממציאה, כתיב הכא שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם וכתוב התם ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא. ומציאה מחיפוש דידיה, וחיפוש מנרות, דכתיב בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות, ונרות מנר, דכתיב נר (אלהים) [ה'] נשמת אדם חפש כל חדרי בטן.

ה. גמ' ברכות (ס:) הנכנס לישון על מטתו, מברך ברכת המפיל חבלי שינה על עיני.

ו. רדב"ז (שו"ת ח"ג סימן תקמ"ו) "שאלת ממנו אודיעך דעתי מה נשתנה חמץ בפסח מכל איסורין שבתורה שהחמירה עליו תורה להצריכו בדיקה בחורין ובסדקין ולחפש אחריו ולשרש אותו מכל גבוליו ועבר עליו בבל יראה ובל ימצא ואסרוהו בכל שהוא ואינו מתבטל כלל וחומרות כאלו לא נמצאו בכל איסורין שבתורה".

"הילכך עדיין צריך טעם ועל כן אני סומך על מה שאמרו רז"ל במדרשות כי החמץ בפסח רמז ל"צה"ר והוא שאור שבעיסה, ולכן כלה גרש יגרש אותו האדם מעליו ויחפש בכל מחבואות מחשבותיו ואפילו כל שהוא לא בטיל והרי זה אמת ונכון".

ז. משנה ריש מס' פסחים, "אור לארבע עשר בודקין את החמץ"?